

BUITEN

15^e JAARGANG N°. 2

ZATERDAG 8 JANUARI 1921.

DE LOPIKER WETERING.
OP DEN ACHTERGROND EEN PAAR KWAKELS (VOETBRUGGETJES).

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

VAN TWEEËRLEI RAS (2), DOOR HAL G. EVARTS . . .	BLZ. 14
HOE MEN EEN VERTELSEL BESLUIT, DOOR G.	„ 15
DE LOPIKER WETERING, DOOR W. F. J. DEN UYL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 13, 16—17
HOE DE DIEREN SPREKEN (7), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL	BLZ. 17
DE WEILBURG TE BADEN IN NEDER-OOSTENRIJK, DOOR MAX EISLER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 18—21
DE CHINEESCHE MAAN-HAAS, DOOR DE R.	BLZ. 21
HET HUIS MET DE GRIFFIOENEN, DOOR F. W. DRIJVER, GEÏLLUSTREERD	„ 22
HET ARSENAAL TE DELFT, DOOR C. L. H., GEÏLL.	„ 22
DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (15), DOOR J. ALLAN DUNN	BLZ. 23
STILLEVEN, ILLUSTRATIE	„ 24

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanteiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

VAN TWEEËRLEI RAS

2)

DOOR HAL G. EVARTS.

HOOFDSTUK II.

HARMON was op reis, en twee dagen lang had Moran de houtvestershut bij de Spring Creek voor zich alleen. Hij bracht dien tijd door met te probeeren Flash van zijn allereerste opvoeding af te wennen en hem tot eten te brengen door hem te verlokken met stukjes versch vleesch. Den eersten dag schrikte de kleine wolf er voor terug; den volgende snoof hij hongerig den geur op, maar weigerde toch, er van te eten. Hij verlangde er naar met elke vezel van zijn lichaam, maar er was één ding, dat hij goed wist, namelijk, dat hij nòoit een stukje vleesch mocht aanraken, wanneer hij het niet zelf versch gedood had — en zelfs, dat hij er niet weer bij terug mocht komen, nadat hij het ééns achtergelaten had.

De enkele keeren, dat hij met zijn ouders op de jacht geweest was, hadden zij bij iederen uitgang een versch rund geveld. In het begin had hij de reden waarom hij niet in de buurt van ander eten mocht komen, niet begrepen, maar in verloop van tijd had hij een heeleboel dingen gezien, die hem daarover licht gaven.

Op een nacht had de wind de lucht van oud vleesch overgebracht, en tegelijk met dien geur hadden zij een rammelend, knarsend geluid opgemerkt. Een prairiewolf sprong rond aan het eind van een ketting en knarsetandde tegen het stalen ding, dat zijn poot omklemde. Later waren zij langs een jongen os gekomen, dien zijn vader twee nachten tevoren gedood had. Twee prairiewolven lagen daar uitgestrekt, dood en dik opgezwollen, terwijl een derde in razende kringen rondrende, daarna in vreeselijke stuiptrekkingen verviel, en met een reutelenden hoest in zijn keel, stierf. Toen zag hij, dat het zelfs onveilig was, terug te gaan naar buit, dien zij zelf een vorige keer gedood hadden.

Over het heele terrein had de wolvenfamilie aanlokkelijke stukken vleesch en vet gevonden. Flash had niet geweten, dat iedere bereden veehoeder van strychnine voorzien was, om de karkassen van alle doode runderen op het weidegebied te vergiftigen; en dat zij, die lekkere stukken vleesch afsneden,

ze met de doodelijke kristallen vulden en overal in het rond uitstrooiden, opdat ze door de prairiewolven zouden worden opgegeten.

Zijn ouders hadden dat geweten — en met een kwaadaardigen beet waarschuwden zij al de jongen om weg te blijven van elk verleidelijk hapje, dat zij vonden. Een van zijn zusjes was uit den band gesprongen, en slokte gauw één heel klein brokje op, terwijl ze haar ooren al plat legde in de verwachting dat haar moeders tanden haar wel dadelijk voor deze overtreding van de regels straffen zouden. In plaats daarvan had de dood haar aangegrepen van binnen uit. De anderen hadden haar zien sterven op dezelfde manier als de razende prairiewolf gestorven was.

Uit deze voorvallen had Flash geleerd, dat de lucht van koud vleesch niet voedsel, maar dood beteekende, en dat men alleen warm, trillend vleesch veilig eten kon.

Voor den tweeden keer oefende het bloed van zijn verschillende voorouders de tegenstrijdige invloeden uit op zijn jong hart. De honger en de hondachtige genegenheid, die hij langzamerhand voor Moran ging voelen, versterkten zijn begeerte om het voedsel op te eten; maar het wantrouwen van den wolf tegen menschen en alles, wat die tegen zijn ras in het schild voerden, te zamen met zijn vrees voor de lucht van koud vleesch, hielden hem er van terug. Hij gooide het op een accoordje, door het vleesch, dat Moran hem voorhield, wel te likken, maar te weigeren het in zijn bek te nemen.

Op den avond van den tweeden dag zat Moran nog weer eens geduldig te probeeren, hem tot eten over te halen.

Er klonk een hoefslag op het erf en Ash Brent steeg af voor het huis. Zijn paard deinsde zenuwachtig voor hem terug, toen hij zich bukte, om den buikriem wat losser te maken, en Brent rukte woest aan de teugels, tot het bloed van de uiteinden van het zware gebit afdroop. Hij stapte op de deur toe en gluurde naar binnen. Het was een groote kerel met een veel te klein hoofd, dat laag tusschen breede schouders stond. Zijn lichte wenkbrauwen leken haast wit tegen het verbrande rood van zijn gezichtshuid, en daaronder uit loerden een paar koude blauwe oogen somber de wereld in, waarin ze niets dan slechts wisten te ontdekken.

„Hallo, Moran. Ik zou Harmon wel willen spreken,” zei hij bij wijze van begroeting. „Is hij ergens hier in de buurt?” „Ik verwacht hem ieder oogenblik,” antwoordde Moran. „Kom binnen, Brent. Ga zitten en wacht even op hem.” De vriendelijkheid van de uitnoodiging moest Moran's diepen afkeer van dezen man — dezen kweller van paarden en runderen — maskeeren. Moran was slechts gast in de houtvestershut. Brent had zaken af te handelen met zijn gastheer, en dus mocht hij niet zijn ware gevoelens voor dezen man laten merken. Maar zulk een verdraagzaamheid kon bij Brent wel doorgaan voor vriendschappelijkheid. Zelfs in deze streek, die bewoond werd door harde mannen, was er geen één, die een warmer gevoel voor hem had — en hij betaalde ze met dezelfde munt terug.

Ruwe kerels, die zelf lang niet zacht omgingen met paarden, schudden met afschuw het hoofd, en ergerden zich bij elk nieuw verhaal, dat aan den Greybull verteld werd over de aan waanzin grenzende wreedheid van Brent, als hij geprikkeld was door een zenuwachtig of weerspannig paard.

„Wat voor vangst heb je nu gedaan?” vroeg Brent binnenkomende en wees met zijn duim naar het wolfsjong.

„Dat is mijn nieuwe hond,” zei Moran. „Hoe vindt je hem?”

Brent vertrok zijn mond tot een vreugdeloos grijns.

„Het is een onvriendelijk beestje,” zeide hij, „kan je hem niet aan 't eten krijgen?”

„Dat is verstand van hem,” legde Moran uit. „Zijn vroegste opvoeding heeft hem geleerd, niet maar alles, wat hij ziet, op te slokken. Ik heb hem nog pas een dag of twee. Hij zal wel anders worden, zoodra het vertrouwen in mij zijn wolfsvoorzichtigheid overwint.”

Terwijl de beide mannen spraken, merkte de jonge wolf het verschil in toon tusschen hen op. Verder gaven zij ook een verschillende lucht van zich: die van Moran was vriendschappelijk en kalmeerend, terwijl Brent daarentegen een atmosfeer van koelbloedige wreedheid jegens alle levende wezens om zich heen verspreidde. Zijn eenig overwicht over dieren moest berusten op het inboezemen van vrees.

Flash begon nu al de menschenwereld in klassen in te deelen. Zij, die niet beter weten, spreken van „dierlijk instinct”, wanneer zij het hebben over het onfeilbaar vermogen der dieren om liefde, haat, vrees en andere aandoeningen in

den mensch te herkennen. Moran, met zijn aanleg van natuurvorschcr, stelde zich niet tevreden met de vage algemeenheid van dien term. Hij wist wel, dat dat zoogenaamde „instinct” in werkelijkheid een bijzonder fijne gehoor- en reukzin is. Geen mensch, die veel en met begrip onder dieren geleefd heeft, of hij weet, dat elk ras er een eigen spraakgebruik op nahoudt — niet dat van de afzonderlijke woorden, maar van de verschillende stembuiging en toon.

Dat is het, wat een hond in staat stelt, den ondertoon van verborgen haat of vrees te hooren in een stem, die niets daarvan laat merken aan het ongevoeliger oor van den mensch. Hij controleert bovendien alles nog met zijn neus; dus is er geen kans op vergissing. Het menschelijk lichaam reageert op elke gemoedsaandoening, en de uitwaseming van zijn poriën verradt zijn gemoedstoestand aan de buitengewoon gevoelige neuzen van de dierenwereld. Moran wist, dat het een bepaalde kennis was, die maakte, dat Flash verder weg van Brent en dichter naar hemzelf toekroop. Met zijn neus plat op den grond tusschen zijn voorpooten, lag Flash Brent aan te kijken met een fellen blik, zonder ook maar een oogenblik zijn gele oogen van hem af te wenden — oogen, zoo woest en ontembaar als van een havik. Behalve in de kleur, was er eigenlijk weinig onderscheid tusschen zijn oogen en die van Brent, en terwijl zij elkaar onafgebroken aanstaarden, was het, of er een golf van afschuw tusschen hen heen en weer vloeide. Eerst toen Moran naar buiten ging om de paarden binnen de omheining voedsel te brengen, schoof Flash weg van zijn plaats op den vloer en lieten zijn oogen Brent los. Toen Moran weg was, kroop hij weg van Brent, zoover als zijn ketting toeliet.

Brent, hierdoor geprikkeld, pakte den ketting beet, waar die vastgemaakt zat aan een tafelpoot, en trok Flash naar zich toe. De jonge wolf zette zijn pooten schrap, maar werd toch voortgetrokken, terwijl zijn nagels rondkrabelden naar een houvast. Toen hij nog maar een paar voet van Brent af was, veranderde hij van tactiek; hij sprong op de hand toe en zijn witte tanden sloegen klapperend op elkaar in twee bliksemsnelle happen, maar Brent vloog plotseling terug. Hij liep weer weg, zoover zijn ketting reikte en bleef toen staan, zijn haar steil overeind van woede en vrees.

Een dolle drift vlamde in Brent op om het schrammetje, dat de scherpe witte tandjes bij het rakelings langs gaan op zijn duim achtergelaten hadden. Hij liep op het wolfsjong toe, zwaaide zijn zwaren bokshandschoen en liet dien neerkomen dwars over zijn kop en ooren. Flash trachtte te vluchten, maar de handschoen kneusde zijn lippen en ooren, en toen hij, half versuft door den regen van slagen, ineenkromp op den grond, schopte Brent hem onder de tafel en ging de hut uit.

Toen de twee mannen weer binnenkwamen, hadden zij Milt Harmon, den houtvester, bij zich. Terwijl zij met hun drieën aan het praten waren, lag Flash in zijn hoek, met zijn kop op wolfsmanier plat tusschen zijn voorpooten, en keek aandachtig naar al hun bewegingen.

Harmon paste in geen van zijn twee vorige klassen, daarom nam hij er voor hem een derde klasse bij. De mannen, die hier in de kamer bijeen waren, vertegenwoordigden de drie verschillende soorten, waartoe hij alle menschen, die hij ooit in zijn leven te zien kreeg, zou terugbrengen — hen, die hij duldde, hen, die hij met woeste felheid haatte, en hen die hij liefhad. Zijn oogenblikkelijk gevoel tegenover Harmon typeerde zijn latere houding tegenover de groote meerderheid der menschen. De groote massa zou hem weinig kunnen schelen, en slechts zeer weinig personen zouden ooit genoeg belangstelling bij hem opwekken, om in de uiterste klassen ingedeeld te worden.

Toen Brent zijn zaken afgedaan had, reed hij weg, en Moran bleef hem staan nakijken.

„Een ruwe bruit van een kerel, die daar gaat,” zeide hij. „Hij heeft niet één goed, zacht gevoel. Als je naar dat ijskoude, harde gezicht van hem kijkt, moet je de verhalen, die je van hem hoort, wel gelooven.”

„Die zijn ook waar,” antwoordde Harmon. „Ik heb het eens zelf gezien. Ik hoorde een paard gillen en reed er op af.” De houtvester vloekte zachtjes. „Brent stond daar en zei maar aldoor dezelfde woorden voor zich heen, alsof zijn eigen aanval van dolle-hondsrazernij hem half wezenloos gemaakt had.

„Hij sloeg naar mij,” mompelde hij. „Hij sloeg naar mij. Een paard kàn niet naar mij slaan. Ik reed zonder ophouden door, hem voorbij. Ik weet, dat ik hem vermoord zou hebben, als ik stilgestaan had.”

„Flash ontdekte die trekken in zijn karakter op hetzelfde oogenblik, dat hij binnenkwam,” zeide Moran. „Het is moeilijker een dier om den tuin te leiden dan een mensch.”

Den volgenden ochtend schoot Moran een konijn, trok er de vacht van af, terwijl het nog warm was, en bood Flash het vleesch aan.

Ditmaal nam hij het. En van deze kleine overwinning af, wist Moran hem met een zoet lijntje zóóver te brengen, dat hij na verloop van een paar dagen alles aannam en opat, wat zijn meester hem aanbod. Het was de eerste concessie van het wilde aan het tamme bloed — de hond in hem wendde zich vertrouwend tot Moran. Om het evenwicht te bewaren, toonde hij dan ook zijn wolfkant aan alle andere menschen en zou geen enkel stukje voedsel aangeraakt hebben, dat niet van Moran kwam.

Zijn opvoeding maakte nu in alle opzichten snelle vorderingen. Moran nam hem mee op lange wandelingen en leidde hem aan een lichten ketting. Daarna maakte hij dien los van den halsband, en merkte Flash, dat hij vrij was om in de hut rond te loopen. Toen stelde Moran hem op de proef, en liet hem op het erf, met den ketting los achter hem aan sleepend.

Flash was blij met deze nieuwe gelegenheid om rond te draven, maar het kwam niet in hem op, weg te loopen. Langzaam aan liet nu Moran eerst den ketting, toen ook den halsband weg, maar Flash volgde hem steeds even dicht op de hielen als tevoren. Zijn wereld draaide om Moran. Zijn heerlijkste oogenblikken waren het, als Moran hem nek en ooren krabde of hem rondrolde in een wild spelletje. Maar hij wilde zich door geen ander laten aanraken; zoodra hij die bedoeling bij iemand opmerkte, liep hij stijfjes weg.

Met groote tusschenpoozen hield Brent stil bij de hut, en bij die gelegenheden vlamde in Flash de haat op tot een witten gloed. Door associatie van feiten en gevoelens had hij zijn vroegere onberedeneerde vrees voor menschen verloren, maar hij had ook geleerd, dat hij zich niet met de tanden tegen hen moest keeren. Zijn afschuw van Brent toonde hij door hem wantrouwend gadē te slaan en zijn schouderharen op te zetten bij al zijn bewegingen. Nooit liet hij eenig geluid hooren, en deze zwiigende, doodelijke haat wekte in den man een dergelijk gevoel op.

Twee keer, terwijl Moran uit was, gaf Brent Flash een schop, zoodat hij tot het eind van zijn ketting vloog, omdat het wolfsjong zijn haren opzette bij zijn nadering.

Eindelijk nam Moran ook op verre uitstapjes Flash mee zonder ketting; hij vertrouwde, dat zijn macht over hem wel grooter zou zijn dan die van den roep van de vrije heuvelen. Flash maakte met groote pret jacht op de langoorige prairiehazen, die in de lage heuvels woonden, maar keerde altijd weer naar Moran terug. *(Wordt vervolgd).*

Hoe men een vertelsel besluit.

— Voor wie het verhaal niet gelooven mocht liggen in het klooster te X. de documenten voor een iegenlijk ter inzage. (Portugal)

— Het mes, waarmede hij gedood werd, is bewaard gebleven en in X. tot op den huidigen dag te zien. (Japan).

— Als 't niet waar is gebeurd, dan heeft mijn grootje gelogen. (Zweden).

— Lüge ich, dann lügt wohl der
So mir berichtet hat die Mär! (Duitschland).

— Et en suite? Le coq chanta, alors, messieurs, il était jour! (Frankrijk).

— De koning ging heen en werd monnik in een leugenaarsklooster aan de overzijde van de rivier der waarheid. (Roemenië).

— Als hij niet gestorven is leeft hij nog! (Hongarije).

— Als de lelies niet zijn omgevallen staan ze er nog. (Grimm)

— Wie het 't laatst verteld heeft is de mond nog warm! (Gelderland).

— Tuterutut! — Die Geschichte ist ut! (Pommeren).

— Toen kwam er een varken met een lange snuit

En blies 't vertelsel uit! (Holland). G.

Verbetering.

Zooals men wel begrepen zal hebben, moest het opschrift van het artikel op blz. 6 van ons vorig nummer luiden: *Indonesische sierkunst*, en niet *Idonesische sierkunst*. Tot onzen spijt is deze zelfde fout onder eenige afbeeldingen blijven staan.

EEN MOOI PLEKJE AAN DE LOPIKER WETERING.
OUDE BOERDERIJ IN DE OUDE HEERLIJKHEID ZEVENDER.

DE LOPIKER WETERING.

IN tijden toen de Rijn nog niet door hoge dijken werd bedwongen, stroomde zijn water in vele vertakkingen door het Utrechtsche land, telkens nieuwe beddingen uitgravend en veranderend van loop.

Een van die oude aderen is, naar het schijnt, de Lopiker Wetering, welke onder den naam van Lake, van Wijk bij Duurstede naar Schoonhoven zou hebben gevloeid, op ongeveer een kwartier-uur afstands ten Noorden van de huidige rivier de Lek 1).

In later eeuwen echter werd het gedeelte dezer Lake, dat bewesten den Hollandschen IJsel gelegen was, de „Lo-beke” genoemd, omdat — zooals sommigen aannemen — het toenmaals een beek was, die door een woudrijk land liep. Ook de buurtschap, welke langs de Lobeke ontstond, werd aldus genoemd en allengs zelfs de geheele waard 2).

Te voren had de frankische gouw, welke door de rivieren Lake en Isle begrensd werd, „Lake-en-Isle” geheeten, doch nadien werd zij verdeeld in twee waarden, genoemd naar de aanzienlijkste dorpen, welke daar in lagen: Crempene (Krimpen) en Lobeke (Lopik) 3).

In onze dagen is dit oude riviertje niet meer dan een smalle wetering, dienend tot den afvoer van overtollig wel-en-hemelwater der aangrenzende landen, en welker peil te Schoonhoven door middel van sluizen wordt geregeld. Vanaf Klaphek (waar voorheen de IJsel in open verbinding stond met de Lek) tot ongeveer een half uur boven Jaarsveld, wordt zij „Enge”- of „Kleine IJsel” genoemd; en vandaar tot aan de vestinggracht van Schoonhoven „Lopiker wetering”.

Dat de landstreek, waardoor heen de Lobeke kronkelde, eertijds boschrijk was, dat bewijzen wel de machtige tronken en stammen, die de boeren veelmaals in den grond aantreffen, als zij diep graafwerk verrichten.

Al deze stammen liggen in eenzelfde richting uitgestrekt, en dies rijst het vermoeden, dat zij allen door den zelfden storm, den zelfden vloed, zijn uitgeroeid. En niemand kan bevroeden, hoe geweldig de ondergang van deze bosschen is geweest.

Hoe zij klagend stonden in den woesten wind, de wouden, van einde tot einde heen en weder bewogen. Een geluid als van een zee! En hoe dan (plots) de kolkende golven der gezwollen rivier het land inborstten met een kracht zóó groot, dat de hoge zuilen nederploften bij duizenden en tienduizenden: rijzige eiken en beuken, en de blonde landskinderen, de wilgen.

En alle dieren, welke tusschen die stammen te leven plachten, kwamen om, te dier stonde, groote en kleine, tenzij wat vogels, die als de flarden van een kleed door de lucht werden weggewaaid.

Maar dat dit alles zou zijn geschied toen menschen reeds in die landstreek woonden, en dat de Lobeke haar naam aan deze verzwolgen bosschen heeft ontleend, is niet waarschijnlijk.

Want behalve dat bij het woord „lo” aan boschachtige landen, of aan open plekken temidden van een woud, moet worden gedacht, kan het evenzeer de betekenis hebben van „uitgang”, „doorgang” of „verbinding” 4).

En de verbinding van den IJsel met den Engen IJsel was oudtijds „de Loo” genaamd, terwijl het gedeelte tusschen beide stroompjes „de Loo-Slote” heette.

Ook lag weleer nabij den Engel IJsel de buurt „de Loo”, en heet nog heden ten dage een stuk land in die omgeving „de Loopolder”.

En indien nu de naam „Lobeke” is samengesteld uit „loo” en „beek”, dan, — aldus zegt Beekman — „is het duidelijk dat dorp en heerlijkheid hun naam ontleend hebben aan het water van dien naam, nu de Lopiksche Vaart — Enge IJsel. En dan zal het water zelf, de Lobeke genaamd zijn, naar de hierbovengenoemde Loo. den mond aan het bovineinde.”

Van vóór het midden der IXe eeuw zijn ons aangaande de landstreek der Lobeke geen berichten overgebleven.

Bij de verwoestingen, welke de Noormannen omstreeks het jaar 857 in het Sticht hebben aangericht, zijn vrijwel alle gegevens van het Bisdom van vóór dat jaar verloren gegaan. Ook werd door hen alles ter nedergeworpen wat menschenhanden hadden opgebouwd 5).

De landlieden, die gespaard bleven voor hun zwaard, ontvonden hun hoeven, zoodat de akkers tot wildernissen vervielen. Aldus werd het Bisdom een woest en verlaten land, het bezit van dieren en menschen wier natuur woest was evenzeer.

Doch toen in den aanvang van de tiende eeuw de geweldenaars-van-overzee voorgoed uit deze gewesten waren verdreven, beijverden voortvarende Bisschoppen zich om de ruige landen en bestorven steden weder tot nieuw leven te wekken. Aldus deden Balderik — die „de Vrome” werd bijgenaamd — en Adelbold en Bernulf, na hem.

Allengs verzezen binnen Utrecht weder de sobere woningen, en in de ommelanden vestigden zich opnieuw de akker-

lieden. Daar zag men het kouter weer blinken en alhier, aldaar een herbouwd kerktoeren uitspitsen tusschen de bosschen.

Langzaam, héél langzaam konden deze nieuwe nederzettingen slechts groeien, bedreigd door de overgebleven grimme dieren en de zich telkens herhalende overstromingen, en dewijl de grond voor akkers en weiden veroverd moest worden op de wilde wouden en moerassen.

Wij kennen niets van dezen grooten strijd; dat alles is vergeten. Doch dit weten wij wel, dat deze lieden met een taaien ijver volgehouden en zich aldus hebben kunnen handhaven te midden van velerlei gevaren en kommernissen.

In deze tijden was 't ook, dat hier en daar aan de boorden der Lobeke wederom een woning, soberlijk saamgevoegd van hout, leem en riet, werd opgetrokken.

En ter plaatse, waar nu het dorp Lopik ligt, vestigde, niet onwaarschijnlijk, de leenman van de omringende landen, zijn landhoeve of heemstede, waaromheen de stulpen der hoflieden en de spijkers of voorraadschuren werden gebouwd.

In de veilige nabijheid dezer heemstede kwamen anderen hun hoeve bouwen: hofhoorige onderzaten en vrije landgenooten, en een ambachtsman waagde het er zijn nering te beginnen.

Dan deden de bureu met elkander een kleine parochiekerk verrijzen, teneinde hunne plichten als goede Christenen te kunnen vervullen.

Eerst op den jare 1155 vinden we van de parochie Lobeke melding gemaakt, ofschoon men op aannemelijke gronden veronderstelt, dat zij van veel vroeger moet dagteekenen 6).

Stilaan werd ook het nedereinde der beek bevolkt. Zoo lezen we, dat in 1247 heer Gijsbert van Zevender, en de overige parochianen van Vijftienhoeven, van Johannes, heer ter Leede (Leerdam) vergunning verkregen, om een vrije waterleiding door zijn land te leggen, met een weg van twee roeden aan de eene en met vijf voeten gronds aan de andere zijde.

Het gebied van dezen Gijsbert van Zevender, of Zevender paalde aan het vlek Schoonhoven, dat op de plaats waar de Lobeke en de Vlist (Bottersloot) in de rivier de Lek, uitmondde, ontstaan was. Aan de Lobeke, nabij hare monding, stond ook de burcht „Scon-Hoven” gebouwd.

En een zevental jaren nadien wordt in een stuk de naam „Cabbau” genoemd, welke heerlijkheid aan de oostelijke grenzen van Zevender gelegen was.

Zoo was in de eerste helft der dertiende eeuw de Lobeke vanaf Lopik tot Schoonhoven bevolkt geworden 7).

Slooten en waterleidingen werden gedolven, kaden en dijken opgeworpen, velden geëffend en de bebossingen almeer uitgerooid. Allengs begon de landstreek het aanschijn te verkrijgen, van thans: een groote, groene vlakte, waar doorheen een smal watertje kronkelt.

Doch zóó eenzaam zijn deze streken nog langen tijd gebleven, dat in den winter de wolven kwamen huilen in grienden en velden.

Tot in de zestiende eeuw toe nog, werden in den Lopiker toren de netten bewaard waarmede in dat jaargetijde de boeren drijfjachten gingen houden op deze grauwe Isegrimm.

In den langen loop der jaren waren de ingezetenen van de heerlijkheid Lopik zoozeer in welstand toegenomen, dat zij in den aanvang der XVe eeuw bij machte waren een groote kerk te bouwen, welke door een hoogen toren werd gesierd. Het choor dezer kerk werd op den ouderen onderbouw opgetrokken.

Doch deze liefde in het oprichten werd door de nakomelingschap niet geëvenaard door ijver in het wél onderhouden, want in het jaar 1796 was deze toren zoozeer bouwvallig geworden, dat hij ten deele moest worden afgebroken.

Ook verkocht men toen een zijner zware klokken. En twee en twintig jaren later werd, wat nog overgebleven was, gesloopt, de kerk verkleind en een tweede klok, welke 2138 ponden woog, vervreemd.

Wat zéér moet dat die Lopiker landlieden gedaan hebben: het zien afbreken van hun verheven toren, dien men ver in 't Sticht, en het Over-Leksche kon zien rijzen; het verkleinen van hun kerk en het verkoopen van de klokken, die de lucht hadden gewijd met hun diepe stemmen vele jaren lang. Welk een oneer voor hen toen zij op den rand der neergelaten klok het opschrift lazen:

„Goevert v. Amerongen Schout Maerten Mathijsz „Adriaan Jansz. Kerkmeesters tot Lopick Cornelis „Hendricz. tot Cabauw hebben deeze clock tot sieraad „van de Parochien doen gieten: Godt wilt haer naemaels „tot zaligheid laten genieten. Anno 1606”.

Slechts één enkele klok — van het jaar 1462 — bleef der gemeente over.

Het gespaarde gedeelte dezer „in evenredigheid tot het getal Protestanten gebragte” kerk, zooals wij 't nu nog kennen, is 'n eenbeukig, kruisvormig gebouw, welks baksteen kuischelijk met pleister zijn bedekt. Het dagteekent uit de eerste helft van de XVe eeuw.

Enkele XVIIIe eeuwse meubelen, ornamenten en zerken vindt men er nog binnen; en een overwelling van hout.

Het choor heeft men — niet geheel en al overeenkomstig zijne oorspronkelijke bestemming — als bergplaats ingericht.

(Slot volgt).

W. F. J. DEN UYL.

1) Zie: „Bijdragen tot de Geschiedenis en Oudheden der prov. Utrecht” door Jhr. J. J. de Geer blz. 84 e. v.

2) In 1287 was de benaming „Lopikerwaard” reeds bekend. Lake heeft geheeten en nemen aan dat dit de naam was van den hedendaagschen Lek.

Echter heet deze rivier in de oudste stukken Lock (750) en Lokkia (770) en eerst in 960 Laca.

Het woord „lake” kan zoowel „grensrivier” als „waterloop” beteekenen.

2) In 1287 was de benaming „Lopikerwaard” reeds bekend.

Zie: Utr. Placcaatboek II pag. 117.

3) Ook sprak men wel van „Overwaard” en „Nederwaard” gelijk thans nog het geval is met een gedeelte van den Alblasserwaard.

4) Zie hieromtrent: „Het Dijk- en Waterschapsrecht in Nederland voor 1795” door A. A. Beekman.

5) De vluchtende geestelijken zijn er nog wel in geslaagd enkele perkamenten met zich te voeren, doch voor zoover wij deze nog bezitten, handelen ze niet over het gebied der Lobeke.

6) In genoemd jaar vergunde Bisschop Herman aan de Parochianen van Lobeke om eene nieuwe wetering te maken, den Ijseldijk door te graven en eene nieuwe uitwatering te maken met een sluis daarin. (De molenvliet langs Polsbroek, die boven Haastrecht in den IJsel komt).

7) Waarschijnlijk zal de Lobeke, ten Oosten van het dorp Lopik, evenzeer bevolkt zijn geweest, omtrent dien tijd. Bewijzen daarvoor aanvoeren echter kan ik niet.

HOE DE DIEREN SPREKEN

7)

DOOR WILLIAM J. LONG.

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

ZIJ, die bij hun studie van de vogels alleen de veeren zien of die zich verbeelden dat ze een dier kennen, omdat ze weten wat de mannen der wetenschap er over verteld hebben, zien in dit onmiddellijk reageeren van het in 't wild levende dier niets dan een uiting van angst, en bijna elk vogel-, elk dierenboek herhaalt het praatje van angst en vrees. Toch heeft elke schrijver van zoo'n boek waarschijnlijk wel een hond, die in mindere mate (omdat hij niet zoo sterk leeft) elk verschijnsel van het dier uit de natuur vertoont, zijn beweerd angst daaronder begrepen; en de hond, wel verre van een deerlijk leven van vreezen en beven te leiden, is altijd in de vereischte stemming om elken tocht naar buiten weer tot een avontuur of een pretje te maken. Daarenboven, als een van degenen, die angsten en treurspelen der dieren

HET DORP LOPIK, VAN HET ZUIDWESTEN GEZIEN.

schilderen, ooit zelf een avontuur beleefd heeft; als hij een wilde streek op de teenen is binnengeslopen, of in een kano de witte stroomversnellingen is afgeschoten, of de wind in zijn ooren heeft hooren zingen bij een halsbrekenden galop over heg en steg, of een beer in zijn schuilplaats opgespoord heeft, of op struikroovers over de vlakte gejaagd heeft, of gehoor heeft gegeven aan de trompetten, die ten strijde bliezen — dan moet hij wel goed weten, dat deze onvergetelijke oogenblikken, als iemands zinnen alle ontwaken en er een siddering door hem heenvaart en hij over de aarde schrijdt als een hertebok in 't voorjaar, de eenige in het suffe menschenleven zijn, dat hij zich echt heelemaal leven voelt, heelemaal een mensch. Dat een bioloog dit vergeet, als hij een dier in de wildernis waakzaam ziet, en zijn hond en zijn eigen levenservaring verloochent door waakzaamheid met angst te verwarren, is waarschijnlijk niet zoozeer aan zijn eigen blindheid als wel aan zijn geleende begrippen te wijten; zulke als: „de strijd om het bestaan,” het „schrikbewind van den angst,” en andere drogbeelden die in zijn hoofd gestopt zijn onder den naam van wetenschap of van natuurlijke historie.

Een wandeling met onzen hond alleen kan al een openbaring voor ons zijn, zooals de meeste eenvoudige dingen, wanneer we ze voor ons zelf, zonder vooroordeel, trachten te bekijken.

Wat is een openbaring of een ontdekking eigenlijk anders dan de dingen zien zooals ze zijn? Die dagelijksche wandeling in de bekende streek, die ons verveelt omdat we het moeten doen om beweging te nemen en waar al het aardige af is dat iedere nieuwe inspanning meebrengt, is voor onzen hond nog eens een prettige, veelbelovende ontdekking van Indië. Zeker, hij ontdekte datzelfde terreingisteren, maar 's nachts hebben er allerlei revoluties en verhuizingen plaats, en als hij een echte hond is, geen bedorvenschoothondje, zal hij meer verrassingen op den bekenden weg ontdekken, dan wij 's morgens in de

krant. Volg hem met echte belangstelling, wanneer hij maar tot in 't oneindige merkwaardigheden vindt, waar wij niet veel anders dan verveling ontdekken, en we zullen misschien leeren, dat er duidelijk drieërlei verschil tusschen ons en een normaal dier bestaat: ten eerste dat hij den zin voor het spel heeft behouden, dien wij vrijwel kwijt zijn; ten tweede, dat hij naar zijn gevoel leeft en gelukkig is, terwijl wij meestal in gedachten zijn en geluk tot de toekomst uitstellen; en ten derde, dat hij nu leeft, elk oogenblik, en dat wij niet van gisteren zijn, maar van eergisteren.

In al deze dingen zijn we eenvoudig kenmerkend voor onze onnatuurlijke beschaving, die begint met ons als zooveel duizend „zielen” op te tellen of te beschrijven, omdat ieder op zichzelf genomen halfdood is of in slaap. Neem onzen neus bijvoorbeeld eens. Deze is de zetel van een wonderlijk vermogen, betrouwbaarder dan gezicht of gehoor; hij is in staat ons grooter verscheidenheid van gewaarwordingen te geven dan die der kleuren en bijna even genotvol als die der welluidendheid; hij kan gemakkelijk zoo geoefend worden, dat hij elken boom, elke plant, al wat groeit aan den fijnen geur herkent; hij zou veel tot onze veiligheid bijdragen en ons gemak, en ons genoegen ook, wanneer we hem gebruikten zooals de natuur bedoelde; en toch is hij zoo door en door verwaarloosd, dat er in den regel een stuk verbrand goed of een flink gaslek noodig is om hem te doen ontwaken

voor de wereld der geuren vol eindeloze afwisseling, waarin een dier voortdurend leeft.

Op 't oogenblik ben ik, naar men beweert, de eigenaar van een jongen setter, Rab, die zulk een trap van ontwikkeling bereikt heeft, dat hij meent mijn baas te zijn. Want als je een hond goed hebt afgericht, komt er een korte tijd, dat hij met vreugde merkt hoe hij je dingen kan laten doen; en dan is 't net een kind, dat ontdekt, dat het je aan 't praten kan krijgen (dat is eenig levensteeken geven) door je vragen te doen. En deze jonge setter heeft, daar ben 'k overtuigd van, een heel lagen dunk van menschelijke levendigheid, daar er geen dag voorbijgaat, waarop hij me niet laat voelen, dat hij me een sukkel vindt — behalve misschien de zeldzame keeren, dat 'k hem mee op de snippenjacht neem; dan oordeelt hij goedgunstig over mijn bekwaamheid.

Op een avond, nadat hij langen tijd aan mijn voeten had gewacht tot er leven in me zou komen, volgde Rab me hoopvol naar de donkere keuken, waar hij nog nooit eerder had mogen komen. Ik hoorde zijn loopen achter me niet verder dan de deur, en meende, dat hij niet durfde binnenkomen; maar toen ik het licht opknipte, was hij daar in de deur-opening, „stond” hij prachtig, als uit steen gehouwen, met zijn kop opgeheven naar een elektrische schel en batterij aan den muur. Weldra sprong er een muis van de batterij

in een prullenmand op den grond en Rab bleef er pal voor staan, terwijl zijn heele lichaam van verrukking beefde, als er een zwakke geur tot zijn neusgaten doordrong of papiergeritsel tot zijn ooren. Uit de mand schoot de muis naar den kolenbak en Rab stond daar ook voor, en toen voor een spleet onder een deur en een open kastla. „Sapperloot!” zei hij, terwijl hij de la verder trachtte open te krabben, „dat is hier een goed oord, d'r zit hier wat levends!”

Daarop kwam hij naar me toe en ging vóór me zitten, terwijl hij me aankeek met zijn kop scheef, om te vragen waarom ik hem zoo lang

uit het eenige deel van 't huis gehouden had, dat niet heelemaal was ingedut.

Ofschoon het gebeurde twaalf maanden geleden is, „haar kan ouderdom niet doen verwelken, noch gewoonte's sleur haar 't eeuwig nieuw ontrooven”; want elken avond komt Rab bij me, wanneer ik zit te lezen, duwt tegen mijn elleboog, krabt aan mijn boek, gaat ontzettend zitten gapen vóór me, kortom, laat me niet met vree, eer ik met hem meetrek naar de keuken, om nog eens naar de prullenmand, den kolenbak en alle kastladen te gaan. Het helpt niet de deuren open te laten; hij wil niet gaan, of ik moet meedoen in de pret over iets levends.

Onlangs joegen we weer een muis op in den kelder, waarheen hij me gevolgd was om naar de stookplaats te kijken, en nu maakt hij het me dag en nacht lastig, zoodra hij me maar in een naar zijn meening onmanlijk nietsdoen verzonken vindt.

Met al zijn levendigheid wordt deze jonge setter, die zoo kwiek lijkt onder louter menschen, een suf beest, zoodra men hem met zijn wilde verwanten vergelijkt. Hij kan niet beginnen met de wereld door zijn zintuigen te verkennen, zooals zij dat onmiddellijk doen, en hij zou verhongeren, waar zij van den overvloed des lands „leven”.

(Wordt vervolgd).

HET LANDHUIS DE WEILBURG TE BADEN.

DE WEILBURG TE BADEN IN NEDER-OOSTENRIJK.

IN het jaar 1804 verscheen te Parijs Detournelles „Recueil d'Architecture Nouvelle". In dit statige boek waren 102 etsen, ontwerpen van allerlei soort, o.m. eerezuilen en triomfbogen, grafmonumenten en bronnen, ten slotte land- en stadshuizen in den nieuwen stijl van het zoo juist gestichte Fransche Keizerrijk opgenomen, die onder de vaandels van Napoleon, in den stormpas zijner legers, de rest van Europa voor den duur van een menschenleven veroveren zou. Dat was de geboorte van het „Empire".

Ook in Oostenrijk, in het bijzonder in Weenen, vond deze nieuwe stijl terstond bij zijn aankomst de poorten wijd geopend. Verschillende gebeurtenissen en stemmingen hadden zijn triomf reeds voorbereid. Reeds had zich sinds het einde der vorige eeuw, ten tijde van Josef II, geholpen door den rationalistischen geest der „Aufklärung", het Klassicisme ruim baan gebroken, had de speelsche, den Oostenrijkschen geest tot uiting brengenden Barok in het dwanghuis der slanke en rechte, met rechthoekige gebroken lijnen, der groote en gesloten vlakken en der centrale symmetrische schikking gesloten en het scherpe contrast tusschen de deftige gevels met de luchtige en kleurige interieurs veroorzaakt, dat ook de Empire-stijl niet geheel en al zou weten te overwinnen. Nog tegemoetkomender stond men in den aanvang der 19de eeuw, onder Frans II, tegenover dezen nieuwen bouwstijl. De keizer werd Napoleons schoonvader. Hij was van nature een vriend van eenvoud en voorname gereserveerdheid, zijn hof deelde — zij het niet van ganscher harte — de correcte en sobere neigingen van den heerscher, de door de voortdurende oorlogen uitgeputte schatkist dwong tot de uiterste zuinigheid. Reeds dit schreef aan de architectuur, tenminste aan de uiterlijke gedaante der gebouwen, beperkte vrijheid voor en motiveerde voldoende hun streng stijf karakter. Geheel onderdrukken liet zich de Weenske neiging tot versiering en vreugde intusschen niet. Zij uitte zich buiten in de fijne versiering der muren, terwijl zij zich vrij en feestelijk openbaarde in de versiering van het inwendige. Binnen de bekoorlijkheid, buiten de deftigheid.

* * *

Zelfstandige scheppende kracht bezaten de bouwmeesters van den Weenschen Empire-stijl niet. Zonder sterk persoonlijk karakter, zijn hunne werken in vorm en versiering van het parool van het toenmalige Frankrijk afhankelijk, en tegelijk zoozeer aan elkander verwant, dat ze slechts moeilijk te onderscheiden zijn, en — als litteratuur daarover ontbreekt — slechts zelden aan bepaalde kunstenaars toegeschreven kunnen worden.

Het is over het algemeen een zeer luchtige, meer aangeleerde dan eigene, meer smaakvolle en innemende dan waarlijk vormgevende kunst. Haar eigenaardigheden zijn niet individueel, maar toch zeer typisch. Maar ten slotte doet de Weenske geest ook hierbij zijn verwarmenden en bezielenden invloed gelden, en geeft aan de scheppingen van dezen anomieën kring de onmiskenbare plaatselijke kleur.

Zeker, waar deze stijl iets monumentaals wil scheppen, zooals bij den leider der Weenske Empire-school, Peter von Nobile, het geval was, schier hij te kort, doet hij zich stijf, dor en gezocht voor. Maar in de kleinere huizen bewaart hij zijn door een fijne en juiste gevoeligheid geleid bijzonder aanpassingsvermogen. Het omhoog strevende stadshuis en het meer in de breedte uitgebouwde landhuis zijn de tegenovergestelde polen zijner bemoeiing. Minder logisch dan wel gevoelig, weet hij deze tegenstellingen niet te overwinnen en een zuivere en nauwe eenheid te vormen. Maar hij overbrugt ze. Met gelukkig spelende hand verzacht hij het architectonische door het decoratieve, de gebonden ernst van het stadshuis door de luchtigheid en intimiteit van de meer vrije landelijke bouwwijze. Toen

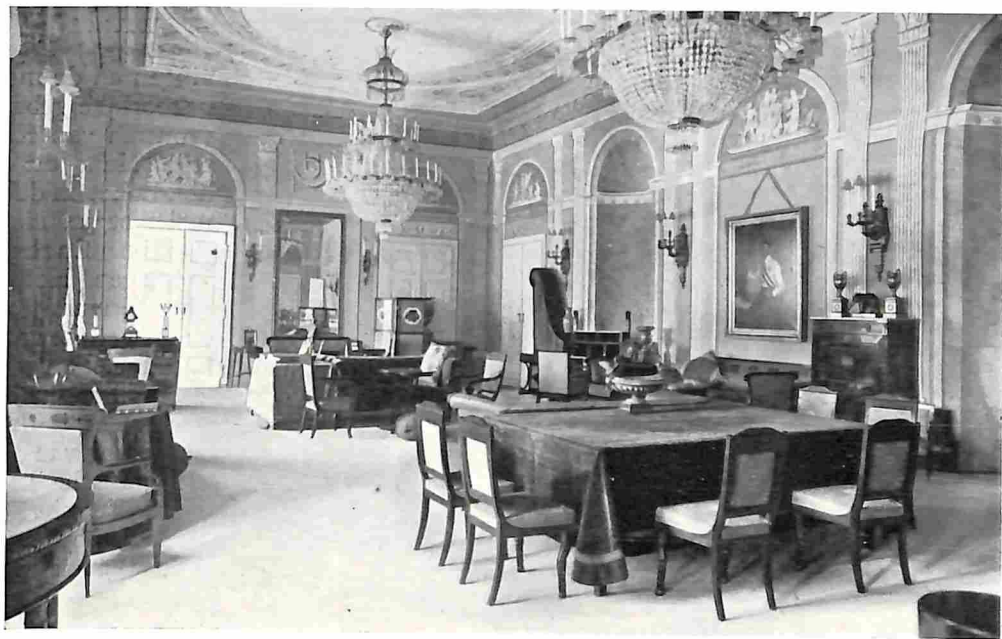
DE WEILBURG TE BADEN.
HOEKJE VAN DE LEESKAMER.

eerst kregen ook de gebouwen in de omgeving van Weenen — in het bijzonder die in het nabijgelegen, door zijn zwavelbronnen vermaarde Baden — het bij het landschap aanpassende en tot op den huidigen dag bewaarde stijl karakter.

De man, die ons in het glanspunt van den Weenschen Empire-tijd voert, heet Josef Kornhäusel. Zijn beste, de middelmaat belangrijk overschrijdend werk, dat tot een bescheiden, maar harmonisch geheel is geworden, moet ongetwijfeld de „Weilburg" te Baden genoemd worden.

Josef Kornhäusel werd in 1782 te Weenen geboren. Hoe lang reeds zijn familie met de kunst in betrekking had gestaan, is niet meer met juistheid vast te stellen. De bescheiden van die dagen noemen een bouwmeester, een academisch gevormde metselaar en ten slotte een tooneelspeler Kornhäusel, die een tijdlang ook pachter van een Volksschouwburg is geweest.

In 1807 heeft Josef reeds eenige particuliere huizen te Weenen, Baden en bij St. Pölten achter zich en slaagt er in opgenomen te worden in de Academie van Beeldende Kunsten waar de geest van Peter von Nobile heerschte, die nu ook

DE WEILBURG TE BADEN. DE GROOTE ZAAL.

duidelijk begon in te werken op den jongen bouwmeester. Deze invloed uitte zich ook daarin, dat de kunstenaar, zonder daarom den woningbouw geheel te laten schieten, zich voortaan toch steeds meer met grotere monumentaal gedachte ontwerpen bezig te houden. De onmiddellijke en verder afgelegene omgeving van Weenen, Hietzing en Heiligenstadt, Mödling, Eisgrub en Feldsberg, werden nu de voornaamste tooneelen van zijn vlijtigen arbeid. In 't bijzonder echter ontvangt de in dien tijd opbloeiende badplaats Baden door zijn hand haar typische architectonische trekken: de Schouwburg, het Raadhuis, de „Sauerhof” en het „Engelsbad”, ten slotte de Weilburg, dus bijna alle bouwwerken van betekenis in deze half-landlijke stad, dankt zij aan Kornhäusel.

Verlaat men de breede, lieflijke „Talung” om zich in de richting van den beboschten berg te begeven, welks toppen somber bekroond worden door de bouwvallen van de middeleeuwsche sloten Rauhenstein en Rauhenack, dan bereikt men, halverwege, den statigen Weilburg. Tusschen het teere lichtgroen van weiden en struiken, de bonte afwisseling van de gebouwen in het dal en het zwart van het naaldhout, de zware brokstukken van de grijsbruine ridderburchten op den bergtop, houdt het geel gepleisterde, krachtig geleede landhuis het harmonische midden. Het front richt zich naar de beneden voortvloeiende Schwechat, daarheen ziet ook de voorhal achter het bordes, daarheen ontvouwt zich ook de tuin, welks rozen onder den milden zuidelijken hemel in de weelderigste verscheidenheid gedijen. Zoo wordt reeds de voornaamste aantrekkelijkheid van het gebouw — zijn ligging, zijn gedaante, zijn kleurigheid — uit zijn nauwen samenhang met het landschap verklaard. En deze den doorslag gevende landschappelijke bekoring van den aanleg heeft niemand minder dan Beethoven erkend:

„Zie hier”, sprak hij geestdriftig tot een hem begeleidenden vriend, „onze goede smaak in de keus van de plaats, waar men moderne sloten moet bouwen! Niet waar, daar, waar men de Radera (ruïnen) van de sloten van weleer aanschouwt, daar behooren zij! O, was mijn arm krachtig genoeg zulk een gebouw te verschuiven naar de plaats, waar het behoort.”

Het huis werd in de jaren 1821 tot 1823 gebouwd; het kostte de voor dien tijd buitengewone som van 1½ miljoen gulden. Aartshertog Karel, de overwinnaar van Aspern, de eenige veldheer, die Napoleon I ten minste éénmaal met goed gevolg weerstaan had, wilde zijn jonge gemalin Henriette van Nassau Weilburg dit zomerverblijf bieden als bruidsgeschenk, dat haar 't verlies van haar Duitsche geboorteplaats op schoone en waardige wijze zou vergoeden.

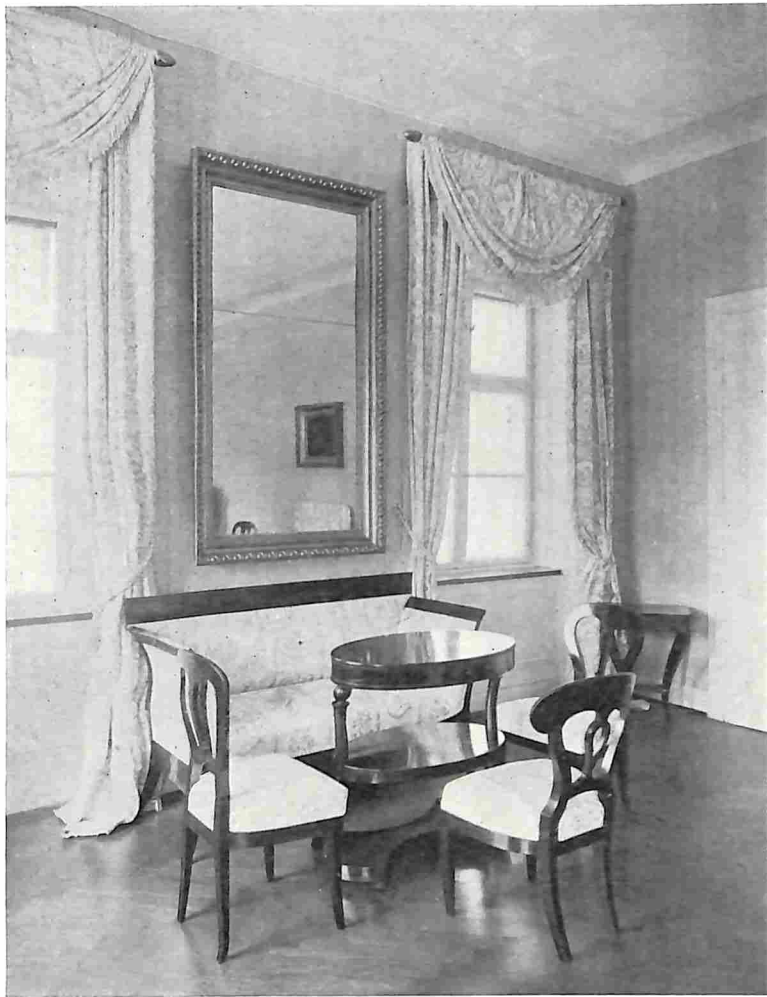
Op een tijdens den bouw geschreven blad van een dagboek, gedateerd 8 Augustus 1821, zijn allerlei maten en bijzonderheden aangegeven. Het geheele gebouw is 105 vadem breed, in het midden een balkon van 8 zuilen, beneden een cascade, vier paviljoens, een zaal van 51 voet langte, 27 (voet breed) en 24 hoog. Alle dienstvertrekken bevatten „springend water”. Verder worden de ruitersstal voor 15, de rijtuigstal voor 30 paarden, en de „Engelsche gracht” tot 't tegengaan van vochtigheid, genoemd. Vóór de tuin met 1600 rozen-variëteiten, achter het door ijzeren hekken omringde park. „De indeeling is zeer eenvoudig en aan alles is gedacht. In den loop van de maand zal het meeste reeds met koper gedekt zijn.”

Men ziet: het nuttige werd met het schoone vereenigd. En deze vermenging draagt reeds duidelijk een kosmopolitisch kenteeken. De Engelsche bouwtechniek en de Fransche stijl zijn de fundamentele helpers bij het werk. Men moet zich over deze in alle opzichten voor dien tijd moderne opvattingen van de toenmalige Weenske architecten niet verwonderen. Voor nauwelijks tien jaren — 1813 — in de dagen van het Congres, had Weenen voor een korten tijd niets meer of minder dan de hoofdstad van de Europeesche cultuur geschenen. De gevolgen van deze internationale besprekingen op groote schaal waren niet slechts een politiek verbond tusschen West en Oost — Frankrijk, Oostenrijk en Rusland, — maar ook de samenvloeiing juist te Weenen van al wat over de gansche wereld op technisch-artistiek gebied bereikt was.

Maar de Weenske bouwmeester had er slag van, met deze vreemde elementen op Weenske wijze om te springen. Dat geldt reeds voor het uiterlijk van het vorstelijk landhuis. In het midden, boven het bordes, een dorische, maar slank gestrekte portiek. Daarachter het hoofdgebouw in drie verdiepingen — rez-de-chaussé, bel étage en mezzanin — met 16 vensterassen, waarvan de middelste van de hoofdverdieping tusschen de zuilen van de voorhal hooge rondbogen dragen. Aan beide zijden aansluitend, inspringende en lager, de lange vleugels, die elk tusschen twee hoogere hoekpaviljoens boven een vierkant grondplan uitkomen. Daarboven vlakke, schuin aflopende koperen daken. De heldere streng-klassieke lijnen verzacht en verlevendigd door een schaarsche eenvoudige versiering — de reusachtige maar vlak gehouden waterspuwer onder den krachtigen boog van het bordes, de kringvullingen boven de boogvensters, de wapenhoudende adelaar boven de rechte balkonlijsting van de voorhal, en door de warme kleur — geel en platina — van de muren en daken.

In de beide halfronde hoven, in de vestibule en in het trapenhuis vindt de geestverwante beeldhouwer Josef Klieber (1773-1850) nog meer gelegenheid tot zijn goed harmonieerende medewerking. Tusschen de nuchter gevormde, vierkante zuilen, onder de van vakwerk voorziene bogenwelingen en de met kransen gesierde bogenwigen komen met bekoorlijke gebaren Zephir en Flora en de lantaarndragende vrouwen van Klieber te voorschijn. Ook zij zijn in Empire-stijl. Maar dit Empire heeft het lichte Weenske bloed, houdt het midden tusschen Rococo-herinneringen en Biedermeier-begin. Het vertoont een goeden smaak, doch onzekere vormen. En het verraadt reeds duidelijk zijn burgerlijke neigingen. Het vormt dus in alles reeds een overgang tot de interieurs, tot de met lucht en licht landelijke gevulde, zacht getinte zalen en vertrekken, aan welker ruimtevormen, wandversieringen en huisraad deze kunst hare meer intieme eigenschappen op het zuiverst en rijkst ontvouwd heeft.

Terecht is dan ook de Weilburg te Baden de typische schepping van den Weenschen Empire-stijl geworden, die door de grafische kunsten op ontelbare bladzijden vereeuwigd werd. Terecht gold en geldt zij als de belichaming van het melodische wezen, dat in dien tijd — niet in Mozart en Beethoven, maar wel in de „volkstümliche” muziek van Lanner en Strauss — tot uiting kwam. Zij is, hoewel dan in een vreemd gewaad, een heldere openbaring van dit lichtgevleugelde en typisch-Weenske rythme.

DE WEILBURG TE BADEN.
IN DE CONVERSATIEZAAL.

DE CHINEESCHE MAAN-HAAS.

OMTRENT de verschijning van den haas, die in de Chineesche maanmythen een minstens even belangrijke rol speelt als de pad, waarvan in de legende van het maan-vrouwtje (zie mijn daarop betrekking hebbende bijdrage in het nummer van Buiten van 18 December 11.) sprake is, verstrekt het werk van prof. J. M. de Groot: „Jaarlijkse feesten en gebruiken van de Emoy-Chineezzen” ons tal van gegevens. Wij vinden daar vermeld, dat in het borduursel op de ceremonie-gewaden van China's oudste keizers een afbeelding voorkwam van de maan waarin een haas bezig is onder het gebladerte van een boom medicijnen fijn te stampen.

Het is de onsterfelijke maan-haas, die uit de bladen van den op de maan groeienden boom der onsterfelijkheid het materiaal voor het levenselixer bereidt.

Uit het bestaan van een dergelijke afbeelding in die oude tijden, blijkt dat de voorstelling van de maan-haas in het rijk van het midden op een hoogen ouderdom kan bogen. Het blijft intusschen de vraag of dit denkbeeld voor de eerste maal in het Chineesche brein is opgekomen.

In de „Geschriften betreffende de Westersche landen”, een boek uit de zevende eeuw, dat een beschrijving van 138 Aziatische landen bevat, geleverd door een Chineeschen Buddhistischen pelgrim, komt een eigenaardige legende voor. „In den ouden tijd leefden er een vos, een aap en een haas, die, al waren zij verschillende dieren, toch heel goed met elkander over weg konden. Toen geschiedde het, dat de hemel-keizer Çakra (Indra), de gedaante van een oud man aannam en tot deze dieren ging, om van hen voedsel te vragen. De vos kwam terug met een karper in den bek en de aap met een tros vruchten, die hij geplukt had; de haas intusschen was minder fortuinlijk geweest: zonder buit kwam hij het laatst van de drie aanzetten. Toen, uit verdriet over zijn onmacht, rende hij in een vuur, om met zijn eigen lichaam den oude tot voedsel te strekken. De God, hierdoor ten zeerste geroerd, zuchtte diep, nam den verbranden haas in zijn handen en sprak: „Ik wil niet, dat de herinnering hieraan ooit zal worden uitgewischt.” Daarop gaf hij den haas een plaats in de maanschijf, ter overlevering aan het nageslacht; en zoo komt het dat elkeen spreekt van een haas in de maan.” Bewijst deze aardige legende nu, dat de voorstelling uit Indië, waar de haas inderdaad een voorname plaats in de mythologie inneemt, China werd binnengevoerd? Volgens prof. de Groot geenszins. Hij verdedigt zijn ontkenning met een aantal verwijzingen naar oudere Chineesche literatuur, uit de eerste eeuw na Christus zelfs, waar het denkbeeld al uitvoerig besproken wordt.

Verder haalt hij daarvoor uit het Boek der Ceremoniën een passage aan, die een opsomming geeft van de bijnamen voor verschillende offerdieren in den voor-vaderlijken tempeldienst. De haas heet daarin o.a. ming-sji d.i. de helderziende — waarschijnlijk een toespeling op het feit, dat de haas zelfs in den slaap de oogen niet sluit — maar ook „hij, die naar het licht kijkt.”

Het volksgeloof geeft voor dien naam een verklaring, o.a. voorkomend in het keizerlijk woordenboek van Khang Hi, waar te lezen staat: „De haas is de essentie van de lichte maan, hij brengt jongen voort door naar de maan te kijken. Daarom heet de haas Ming-Sji.” Een ander oud boek zegt: „De haas wordt zwanger door naar de maan te zien. . . . De dorpeelingen voorspellen daarom uit den glans of de donkerheid van de herfstmaan, of er veel

DE WEILBURG TE BADEN. HOEKJE IN EEN DER VERTREKKEN.

of weinig hazen zullen zijn.” Zeer overtuigd beweert een geleerde in zijn werk, uit het eind der derde eeuw dateerend: „De haas wordt zwanger door aan zijn haar te likken en naar de maan te kijken. Zijn jongen braakt hij uit den mond. Oudtijds verhaalde men, dat dit zoo was, en ik heb het ook zelf gezien.” Nog altijd is de haas een figuur in de fabelleer van de Chineezzen: een beschrijver uit de achtste eeuw dreef de zaak zoover, dat hij het mythische dier tot in de finesses beschreef. Prof. de Groot deelt mede, dat de medicijn-stampende haas nog steeds staat afgebeeld op de koeken, die de bevolking van Emoy op een feestdag in het midden van den herfst offert aan de maan. En dit terwijl de schrijver van „Besprekingen en Overwegingen”, een Chineesch werk uit de eerste eeuw, reeds het volgende merkwaardige betoog leverde tegen het geloof aan hazen en padden in de maan.

„De maan is water, en in het water bevinden zich levende wezens, maar geen hazen of padden. Hazen en padden moeten allen sterven, wanneer zij lang in het water vertoeven. . . . En nu vraag ik den geleerden, of de kraai (een mythische zon-bewoner) en de haas en de pad dood of levend zijn? Zijn zij dood, dan moeten zij, na zoolang in zon of maan te hebben verwijld, verbrand verrot, vergaan en stinkend wezen, en indien zij leven: waar dan blijven kraai, haas en pad altogader, wanneer de zon verduisterd en de maan ver-

DE WEILBURG TE BADEN. HOEKJE IN EEN DER VERTREKKEN.

donkerd is en voor een langen tijd verdwenen?" Maar ach, de Chineesche orthodoxen bleven heel nuchter redeneeren over de voorstellingen aan de levende fantasie der voorvaderen ontsproten en spotten met het kritisch vernuft van dergelijke opposanten als de hier aangehaalde schrijver.

In verband met het voorafgaande neemt prof. de Groot aan, dat het denkbeeld van de maanhaas ook in China bestond, maar dat het er, door tusschenkomst van de Buddhisten, die het weer overgenomen hadden uit de fabelleer van de oude Hindoes, een meer afgewerkten vorm in de literatuur verkreeg.

Ook in de maan-mythologie van Europa heeft de haas een plaats gevonden. Zoo in Rusland, waar het als slecht voorteken geldt, wanneer een haas loopt door de wielen van den wagen, die een bruidspaar draagt. Dit geloof berust dan op het denkbeeld, dat, waar de haas, een personificatie van de maan, de beschermvrouw van het huwelijksgeluk, hinderend optreedt de gesloten echt-vereening haar goedkeuring blijkbaar niet heeft en dus weinig hoop biedt voor de toekomst. Wat al gevolgen van het verband, tusschen beiden door den natuurmensch uitgedacht, wanneer hij de snelle pluimstaartjes oolijk zag dartelen in het stille licht der vredige manenachten!

W. H. DE ROOS.

HET HUIS MET DE GRIFFIOENEN.

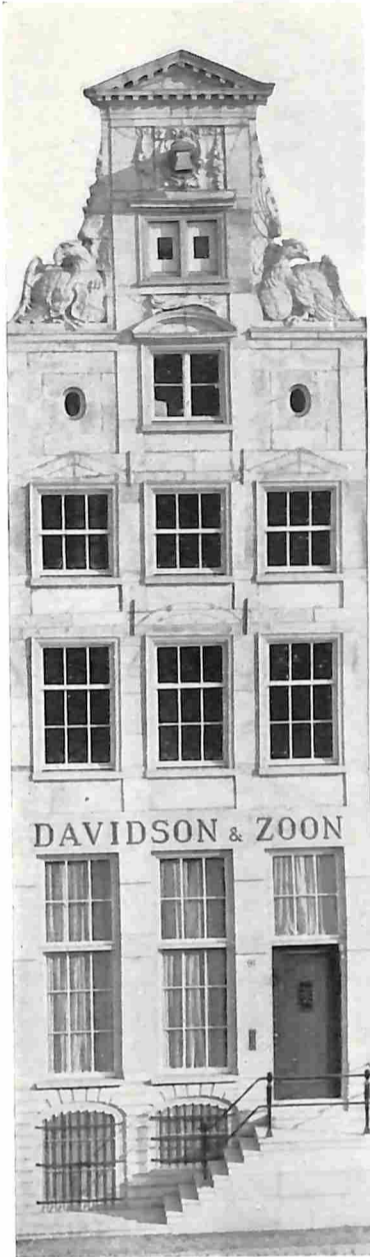
Na verscheidene maanden arbeid kwam, onder leiding van van den architect Joh. Kuyt Wzn., in het afgelopen jaar de restauratie tot stand van het bekende witte huis aan de Stille Zijde van het Rokin, no. 91, hetwelk dateert uit de dagen van Vingbooms, den bekwamen bouwmeester, die te Amsterdam en elders menig aanzienlijk huis deed verrijzen — van zijn hand zag in 1715 een tweedelig werk over Bouwkunst het licht —. Dank zij de nieuwe eigenares, de firma Davidson, werd, trots menig technisch en finantieel bezwaar, de gevel, die met een dikke kalk- en verlaag bedekt was, in zijn oorspronkelijken staat teruggebracht, nu weer prijkend in zijn mooien Bentheimer biksteen, terwijl tevens de grimmige Griffioenen aan weërszijden van den topgevel weer fraaier, van de verlaag ontdaan, te voorschijn zijn getreden.

Waar men ons vroeg naar de beteekenis dier monsterdieren, meenen wij ook anderen lezers van „Buiten” geen ondiens te doen met, in enkele regels, de aandacht te vestigen op het „Huis met de Griffioenen”.

De Griffioen of grijpvogel is een fabelachtig dier uit de oudheid, het was zoo groot en zoo sterk als een leeuw, had vier, van klauwen voorziene, pooten, twee vleugels en den krommen snavel van een roofvogel. Volgens de Grieksche mythologie was de wagen van Phoibos Apollo, den god van het Licht, met deze monsterdieren bespannen. Ook wordt verhaald dat zij in Scythië het goud bewaakten, totdat het aan de krijgshaftige, éénoogige Arimaspoi — een mythisch volk, dat in het uiterste Noord-Oostelijk gedeelte van de oude bekende wereld woonde — gelukte de schatten te veroveren.

Zij worden afgebeeld met den kop van een arend, van paardenooren voorzien, en het onderlijf van een leeuw en werden beschouwd als de sterkste van alle dieren, sterker dan acht leeuwen en honderd arenden. Men geloofde dat deze monsters zonder buitengewone krachtsinspanning een grooten hengst of een paar ossen in den bek namen om er meê naar hun nest te vliegen.

Waar zij aldus golden als symbool van kracht, daar verwondert het ons niet, dat zij zich een plaats wisten te verwerven in de wapens der aanzienlijken, in welke de Griffioen, die nog als familienaam voorkomt, meestal, gelijk de leeuw, klimmend wordt voorgesteld, maar soms ook

HET HUIS MET DE GRIFFIOENEN.

stappend wordt aangetroffen, gelijk het geval is in het Mecklenburgsche blazoen. Hij draagt den staart gewoonlijk opgeheven, zooals wij het bij den leeuw zien, maar een enkele maal ook tusschen de pooten.

Als heraldische figuur komen de Griffioenen o.a. voor op het wapenschild van Rostock — de bekende havenstad in het Mecklenburgsche, welke, in haar hoofdkerk het graf van onzen Hugo de Groot bevat — of als schildhouders in het wapen van Baden en van Dordrecht, terwijl wij hen ook aantreffen op het uithangbord van herbergen en boekwinkels. Zoo hing hij in de zeventiende uit bij den boekverkooper Jasper Goriszn. in laatstgenoemde stad.

Naar den Gryps of Leeuw-Arend is een oude Brabantsche munt uit de 15de en 16de eeuw genoemd, in verband met de afbeelding van het monsterdier, welke er op voorkwam.

In de kerkelijke Symboliek komt de Griffioen voor als zinnebeeld van ketterij en opstandigheid of ook van den duivel en de zonde, waartoe zoowel zijn grimmig aanzien en zijn klauwen alsook, en niet in de laatste plaats, aanleiding zal gegeven hebben de benaming „Grijpvogel”.

F. W. DRIJVER

Het Arsenal te Delft.

OP de punt van de Geer bij de Rotterdamsche poort, waar de Schie zich in tweeën verdeelde, stond het Magazijn van Holland, waarin de munitie, kanonnen, kogels, sabels, musketten, enz. enz., kortom alles wat tot den kamp behoorde, in groote hoeveelheden lag opgestast. Blijkens een gravure uit 1667 was het een fraai renaissance-gebouw, dat de plaats innam van de vroegere stadstimmerwerf. Van 't Zuiden van voren en ter weerszijden, in het Oosten en Westen, had het „drie opstaande gevels met kanteelings, naar de oude wijze zeer kunstig opgetrokken”. De ramen hadden fraaie halve cirkelvormige ontlastingsbogen, kortom het heele gebouw maakte een zeer pittoresken indruk en vormde met het Huis der Oost-Indische Compagnie (nu militair kleedingmagazijn) aan het Oude Delft een heel mooi brok stadsbeeld.

Doch door de vele oorlogen, welke de Nederlanden hadden te voeren en den hardnekkigen, langdurigen strijd van den Koning-Stadhouder tegen den Zonnekoning, werd dit wapenmagazijn te klein, zoodat 19 November 1689 aan den commies bij 's Lands magazijn te Delft, Van der Burch, last werd gegeven alle huizen, staande tusschen het magazijn en het pakhuis der O. I. C., voor 's lands rekening te koopen. Bij acte van 31 Januari 1690 geschiedde dit al voor / 17.670 en dadelijk werd order gegeven voor den bouw van een „groot en deftig Magazijn van Oorlogs-Voorraat”. De perceelen werden afgebroken, ook het oude Magazijn van Holland viel onder den moker en 22 September 1691 legde de vijfjarige Reyer Van der Burch den eersten steen van het nieuwe gebouw. Een zeer eenvoudige gedenksteen op de binnenplaats van het Arsenal vermeldt dit feit, waarbij de inscriptie den wensch uitsprekt, dat het knaapje „de hoope zijns Vaders, ook zij een zoon des Vaderlands”. Reyertje was, Reyer geworden, in 1729 voorzittend Schepen der stad Delft. In hoeverre hij „de hoope zijns vaders” daardoor heeft vervuld, moet ieder maar voor zich uit maken. En of dit ambt het bewijs is „een zoon des vaderlands” te zijn ook.

Het dus uit 1691 en 1692 stammende gebouw, is een voor zijn tijd ongewoon, nuchter utiliteitsgebouw. Niets wat het massale, norsche, dreigende van de gevels breekt. In dit opzicht spreekt het innerlijke goed uit den gevel. 't Is „vierkant opgehaald van graauwe moppen, zeer dik van muuragie, om eeuwen te kunnen verdueren. De zolders zijn zeer ruim en groot en worden ondersteunt van zeer zware balken, om allerlei zwaar oorlogstuig te kunnen torssen”. Aan eenige

mate van architectonische sierlijkheid is niet gedacht. Recht, strak, glad vertoonen zich de baksteen gevels. Geen bandje dat 't eenkleurige groote vlak breekt, geen lijntje dat uit het profiel springt. Somber nuchter staan de muren, spreken slechts van zwaarte op het lompe af. Slechts de zijde naar het Oude Delft heeft een klein beetje versiering, en in de reeds aangehaalde Boitet-Beschrijving heet 't dan ook lichtelijk overdreven, dat het „zich allerheerlijkst (vertoont) aan de Westzijde tegenover het Oost-Indisch Huis, daar het met deze zinnebeeldighe vercierselen pronkt". En die versierselen, op onderstaande afbeelding weergegeven, zijn dan een groot relief, voorstellende Mars in 't volle harnas van een reeds voorbijgevoerde wapenperiode, een geweldige knods in de rechterhand, zittende tegen een leeuwin aan en omgeven door eenige stukken geschut en lichter oorlogstuig. Boven in het relief staat „de moedige leeuw" met de pijlenbundel in den klauw, Hollands wapen, omringd door de „zegeteekenen des oorlogs" als standaarden en vendels. Tusschen wapenschild en oorlogsgod slingert een banderol met Vigilate Deo Confidente (waakt, op God vertrouwend), terwijl boven het relief, dat het jaartal 1692 draagt, een even breede steen de bestemming van het gebouw verkondigt: Armamentarium Ordinum Hollandiae & Westfrisiae (wapenmagazijn van de Staten van Holland en West-Friesland). De vier wapenschilden, „ter meerdere luister" aangebracht, zijn ter Noordzijde die van W. Fabricius en S. van Beaumont, ter Zuidzijde die van N. Stoop en H. van Bleiswijk, die in 1692 het stedelijk bewind voerden.

Nog steeds vervult het Arsenaal zijn bestemming als magazijn van Oorlog, al worden er geen kanonnen meer geborgen en al lag tijdens de mobilisatie de onderverdieping niet vol met raderslotgeweren, stootrapieren e.d., doch met uiterst moderne autobanden, en al verrichtten de zadelmakers en anderen er hun werk. Het magazijn staat onder beheer van den directeur der Constructie-werkplaatsen, wat er al op wijst, dat 't niet meer in de eerste plaats wapenen te bewaren heeft.

Geweld in zijn kracht, grimt het den wandelaar aan, die snel zich afwendt om het intieme weer op te zoeken waaraan het oude Delft zoo rijk is. Het Arsenaal moge vroeger den genen, die door de Rotterdamsche poort de stad binnentrad, groote kracht hebben willen en misschien ook kunnen suggereeren, zoodra hij het gebouw achter den rug had, moet die indruk spoedig geheel vervaagd zijn door de sierlijke speelsche geveltjes aan 't ranke water met zijn lenige bruggetjes. Wat er op wijst dat het krachtpatserige gebouw toch eigenlijk misplaatst was in die omgeving.

C. L. H.

De Bloembladen van Lao-Tze.

15) DOOR J. ALLAN DUNN.

KEELER had verwacht, Chinezen in de menigte te zullen zien, doch hij vermocht er geen te ontdekken. De kooplieden die aan boord waren, hielden hun familieleden in te grooten eerbied, dan dat zij hen op een publieke landingsplaats zouden laten komen. Het feit, dat het meisje werkelijk een telegram had verzonden, schonk hem eenige verlichting. „Ik ben over het algemeen te wantrouwend," besloot hij, „maar dit maakt deel uit van mijn onderneming, of liever van die van Mac Vea. Ik zal blij zijn, als ik weer mijzelf ben."

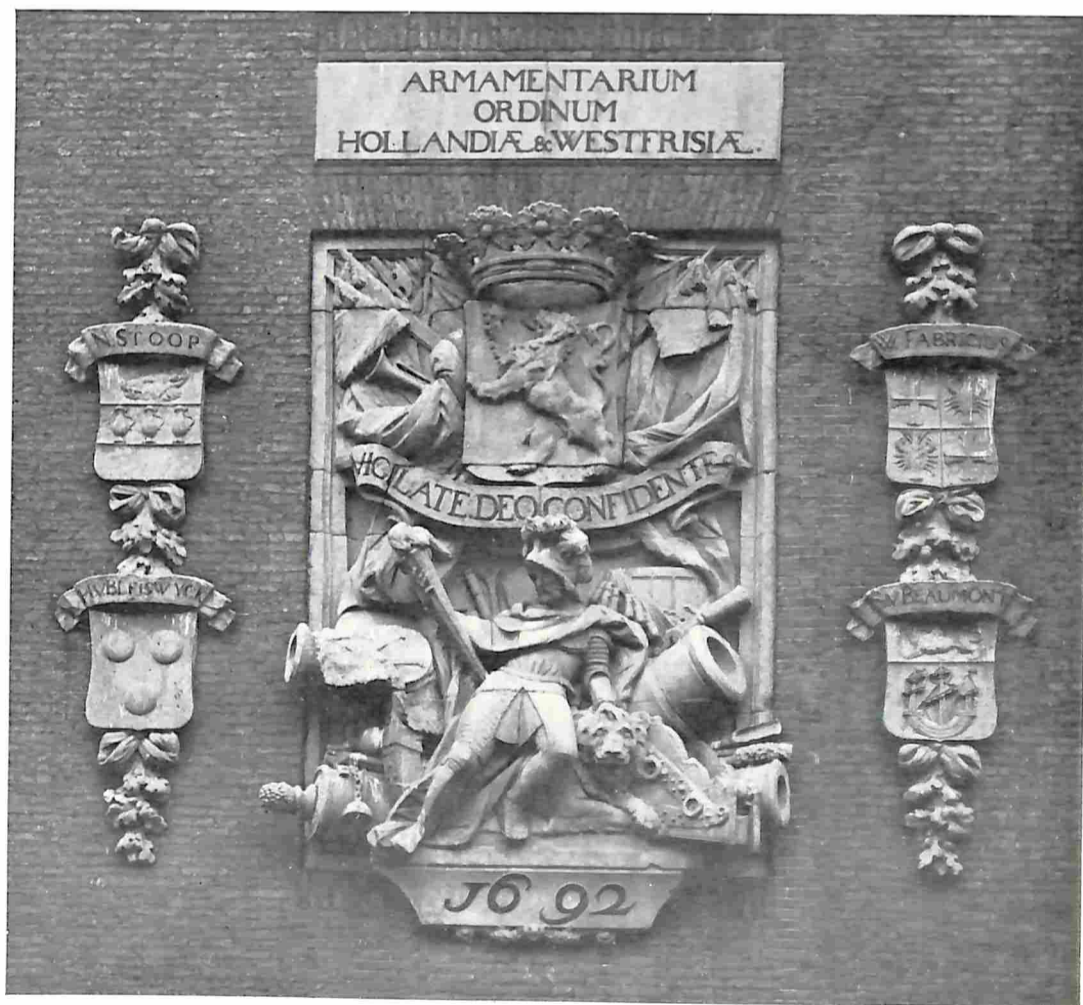
Claire Arden's vriendin geleidde haar naar een mooi rijpaard, en Keeler, geen acht slaande op chauffeurs en koetsiers, wandelde door de Fort-Straat naar het Oostersche kwartier, achter den Nuuanustroom gelegen. Hij kende de stad nogal goed en begaf zich dadelijk naar Sing-Lee's adres.

Het nummer was zichtbaar op het bovenraam van een smalle deur. Het gebouw, in baksteen opgetrokken, was hoog en smal, en op den beganen grond was een winkel waarin allerlei Chineesche goederen werden verkocht; een warenhuis voor den groothandel, dat niet door het publiek bezocht werd. Aan den ingang, maakte een uithangbord met Chineesche karakters bekend, dat een dokter, een waarzegger, een juwelier en een sigarenhandelaar, hun kantoren in het sous-terrain hadden. De bovenste verdiepingen maakten deel uit van een pension, besloot hij, met uitzondering van een derde verdieping, waarin zich een club bevond.

Keeler verried zelden zijn kennis der Chineesche taal, of hij moest in het land zelf zijn. Hij had opgemerkt, dat het verkieslijker was, te doen of hij haar niet begreep. Om deze reden vroeg hij niets, doch klom de houten trap op, in de hoopvolle verwachting, iets omtrent Sing-Lee te weten te komen. Hij wilde precies weten, waarin de eigenlijke bezigheid van den man bestond, en hem als het kon, eens nauwkeurig opnemen. Hij had langzamerhand de verschillende gelaatsuitdrukkingen der Oosterlingen leeren onderscheiden, hetgeen voor den gemiddelden Kaukasiër niet gemakkelijk is. Hij achtte het gewenscht, Sing-Lee in de toekomst te kunnen herkennen.

Op de tweede verdieping bevond zich een Chinees, die uit een kort bamboepijpje rookte. Hij stond bij de kale leuning, aan den spil der wenteltrap en trad terzijde, terwijl hij onverschillig naar Keeler keek. Deze vernam den zachten klank van een bel boven aan de trap. Het klonk alsof men haar had gedempt. De man was een spion van de club, welke waarschijnlijk een speelhol was. Hij klom verder. Bovenaan de trap was de deur tegenover hem ten deele van glas. Op het doffe gedeelte daarvan was de verwrongen kop van een woedend dier zichtbaar.

Het was het symbool van de T'au-t'ie, een tamelijk gewoon ornament op oude vazen, en aangenomen door de vereeniging waartoe Redding behoorde. Het was een ondergeschikte afdeeling eener pseudo-geheime orde, waarvan de gebruiken waren verbasterd, half club, half broederschap, ook met politieke en sociale doeleinden. De deur en de muur schenen niets te bevatten; toch was Keeler ervan overtuigd, dat hij werd bespied. Hij zette opzettelijk een zeer verwonderd gezicht en ging daarop terug naar de plek, waar de spion nog steeds wachtte.

RELIEF EN WAPENS IN DEN GEVEL VAN HET ARSENAAL TE DELFT.

„Kent U Sing-Lee?” vroeg hij.

„Waartoe u noodig hebben Sing-Lee? Veel Sing-Lee ik kennen. U willen nemen waschgoed, u willen koopen eenig Manilla sigaar? Veronderstel, u koopen willen eenige Chineesche schoenen, misschien U Sing-Lee in winkel vinden.”

Hij wees naar beneden. Keeler knikte.

„Ik willen koopen Chineesche pantoffels,” zeide hij. „Een man mij zeggen, komen Sing-Lee, hetzelfde nummer deze straat. Ik nu gaan winkel. Dank U.”

Hij begaf zich naar het magazijn en onderhandelde over een paar pantoffels van gevlochten riet, voorgevend, zooals hij wist, dat dit met de meeste toeristen het geval was, dat een kennis hem had verteld, waar hij ze tegen inkoopsprijs kon koopen. Men zeide hem, dat Sing-Lee er niet was. Zijn verband met het magazijn was blijkbaar een maskeering, en Keeler had nu het voornaamste dat hij wilde weten ontdekt, n.l. Sing-Lee's connectie met het Geheime Genootschap. Hij had gemeend de Wing-Wo-Wang Maatschappij op deze plaats te zullen vinden. Hij vroeg waar deze was, en men zeide hem, dat het een kleinhandel was in de Koning Straat.

Dus was er oogenschijnlijk niets, om in dit opzicht bevreemd voor te zijn. Wing-Wang scheen onschuldig, en hij had het meisje ten onrechte verdacht. Hiervan echter vermocht hij zich zelf nog niet geheel te overtuigen. Juist omdat Keeler zoo weinig ondervinding had van de vrouwen, beoordeelde hij hen beter dan hij zelf vermoedde. Misschien ook was het de waarschuwing van zijn meest vertrouwden vriend, want deze had hem gezegd voorzichtig te zijn met intelligente vrouwen.

„Die lichtzinnige, katjesachtige meisjes kunnen wel krabben, maar zij zouden liever spinnen, en gevoed worden door liefde. Ook beteekenen die krabben niet veel; men vindt het eigenlijk wel eens aardig in hen en een bewijs van pittigheid. Dan heb je de ware vrouw, de soort waar de moeders van zijn gemaakt, de soort welke zelfs moederlijk is jegens haar minnaars, de soort welke verlangend is, iets voor je te kunnen doen, iets met je te deelen, geluk of tegenspoed, welke

steeds het zachte plekje in je hart weet te vinden, de „jongen” in den ruwsten man. Ik weet, dat er zulke vrouwen bestaan, oude jongen, omdat ik zelf zoo'n moeder had gehad, maar ik heb nooit een andere gekend. Als je zulk een vrouw zou ontmoeten, trouw haar dan, tenminste als zij je hebben wil.

„Maar pas op voor de intelligente vrouwen. Een man is niet tegen haar opgewassen. Van den beginne af is hij in het nadeel. De vrouw kent duizenden kunstgrepen, om een vangnet te maken dat zich over den geheelen loop van je leven uitstrekt, en als zij dan bovendien nog hersenen heeft om haar te steunen, pas dan op!”

Zoo had Waldron, de goudzoeker gesproken, toen zij elkaar eens in Mandalay hadden ontmoet. Keeler had gemeend, dat hij een cynicus was, die zichzelf immuun wist, en gewond was, omdat hij de verkeerde soort van vrouw had gekozen, of dat de goede soort hem niet had willen hebben. Keeler wist, dat vrouwen even diep konden zinken als mannen, maar het was niet eerlijk, om de geheele sexe te beoordeelen naar uitzonderingen, en hij geloofde niet, dat Claire Arden in eenig opzicht slecht was. Er waren wel verdachte omstandigheden, maar deze konden door zijn eigen positie wel iets erger schijnen dan ze in werkelijkheid waren. En hij wilde haar liever den dienst bewijzen van twijfelen. Hij zou naar de Bazaar gaan.

Eerst echter had hij andere dingen te doen. Hij richtte zijn schreden naar de zeezijde, en vervolgde zijn weg door een der hoofdstraten, waar hij naar het politiebureau ging, en naar den hoofdcommissaris Wilmington vroeg, een zijner vrienden, dien hij altijd bezocht wanneer hij in Honolulu was.

Een groote, slanke, atletisch gebouwde *hapa-haole* (half-

bloed) wien de luitenantuniform goed stond, stak zijn hoofd buiten de deur en groette hem joviaal.

„Wat weet je van Sing-Lee, die in het gebouw der T'aut'ie vereeniging uithangt?” vroeg hij na de eerste begroetingen.

„Je hebt den tijger toch niet in zijn hol opgezocht en bent gebeten?” glimlachte de beambte. „Dat kon je nauwelijks, als je pas met de „Cathay” bent aangekomen. Maar het is vreemd, dat je naar Sing-Lee vraagt, omdat hij vervolgd wordt en mijn mannen bezig zijn hem te zoeken. Hoe komt het, dat jij iets uitstaande met hem hebt?”

„Ik heb een boodschap voor hem van een vriend uit Shanghai,” zeide Keeler. „Wat heeft hij uitgevoerd?”

„Van alles en nog wat. Hij is de eigenaar van een gemeen soort van speelhol, maar dat is de geringste van zijn zonden. Hij is een algemeen tusschenpersoon in de meest uiteenlopende Amerikaansche zaken en een massa Chineesche vereenigingen, op het gebied van handel enz. Hij waarschuwt de spelers, wanneer zij onder verdenking zijn, verheimelijkt den opiumhandel, bereddert de zaken voor consumenten tusschen de handelaars en de advocaten, zelfs als wij hen te pakken krijgen. Geen agent van een verzekeringsmaatschappij kan een polis in deze Chineesche stad geplaatst krijgen, indien niet eerst overleg met Sing-Lee is gepleegd, afgezien van de groote kooplieden. Er zijn tal van polissen uitgereikt in den laatsten tijd, en veel branden uitgebroken, die hiermede in verband staan. Daarom zoeken wij hem en wij hebben de bewijzen in handen.” Indien hij niet wordt gedeporteerd, zullen wij hem voor onbepaalden tijd naar Iwilei zenden. Daar is hij vroeger ook al een poos geweest.”

„Heb je zijn portret bij de hand?”

„Zeker, het is in het hoofdbureau. Wil je het zien?”

Keeler nam het gewetenlooze zee-rooverstypeteerdege in zich op.

„Ik hoop, dat je hem te pakken krijgt,” sprak hij met nadruk. „Het zou goed zijn, indien dat huis werd gesloten. Er is nog iets. Ik kan je mijn zaken niet uitleggen, Wilmington. Het ligt niet op je weg. Maar ik heb mij de vijand-

schap der T'aut'ie op den hals gehaald, en ik wil niet meer riskeeren dan noodzakelijk is. Vanavond ga ik met de „Cathay” verder. Ik ga nu per tram naar het Aquarium, voornamelijk met het doel, mijn vrienden te ontmoeten. Je weet, hoe het in een drukke havenplaats toegaat, waar je kennissen hebt. Den eene maak je een visite, en de rest voelt zich beleedigd. Om vier uur zal ik een onzer passagiers ontmoeten en haar helpen bij het uitkiezen van vazen, of iets dergelijks. We ontmoeten elkaar in de Wing-Wo-Wang Bazaar. Ik geloof niet, dat daar gevaar voor mij in ligt, maar men kan het nooit vooruit weten, en ik heb alle grond voor mijn vermoeden. Als je dus om vijf uur niets van me merkt, wil je dan naar mij zoeken?”

„Natuurlijk, maar wij hebben niets bijzonders tegen de Wing-Wo-Wang Maatschappij.”

Keeler bleef nog een poos doorpraten, en bood Wilmington het ingelegde sigaretten-étui aan, dat hij uit Shanghai voor hem had medegebracht. Toen nam hij de Waikiki tram, wandelde door het Kapiolani Park, keek naar het schitterend schouwspel in de bassins van het Aquarium; en kwam juist bijtijds weer in stad, om vier uur precies de Wing-Wo-Wang Bazaar te kunnen binnengaan.

Er waren slechts weinig koopers, die de uitstalling van taakhouten voorwerpen, ivoren beelden, brocaatstoffen en porcelein bewonderden, door de beleefde Chineesche bedienden tentoongespreid. Hij merkte Claire Arden aan een der toonbanken op. Zij bekeek aandachtig eenige vazen en sprak erover met een statigen welgedanen man, gekleed in donker violette zijde, dien zij voorstelde als Wing-Yup, de broeder van Wing-Sang.

(Wordt vervolgd).

Foto Bakhuis.

STILLEVEN.